

**UCHWAŁA NR XLV/342/17
RADY MIASTA GRAJEWO**

z dnia 28 grudnia 2017 r.

**w sprawie przyjęcia Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz
Przeciwdziałania Narkomanii na 2018 rok.**

Na podstawie art. 4¹ ust. 2 i ust. 5 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r. poz. 487) i art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2017 r. poz. 783 i 1458) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2018 rok, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2018 roku.

Przewodnicząca Rady Miasta

mgr Halina Muryjas-Rząsa

Załącznik do uchwały Nr XLV/342/17

Rady Miasta Grajewo

z dnia 28 grudnia 2017 r.

**MIEJSKI PROGRAM
PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH
ORAZ
PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII
MIASTA GRAJEWO
NA 2018 ROK.**

WSTĘP

Nadużywanie alkoholu jest poważnym problemem społecznym, który generuje szereg szkód zdrowotnych, społecznych i ekonomicznych. Należą do nich m.in.: pogorszenie stanu zdrowia psychicznego i fizycznego, rozpad więzi rodzinnych i międzyludzkich, zakłócenia bezpieczeństwa publicznego, przestępczość, wypadki samochodowe, przemoc w rodzinie, ubóstwo, bezrobocie, a także wysokie koszty ekonomiczne ponoszone przez państwo.

Zadania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów dotyczące alkoholu, narkomanii i przemocy na terenie Miasta Grajewo mają charakter długofalowy i stanowią kontynuację wcześniej podejmowanych działań, co w dużym stopniu warunkuje ich skuteczność. Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2018r. zawiera szereg działań, zgodnych z kierunkami i celami operacyjnym dotyczącymi profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, określonymi w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2016-2020. Z uwagi na niejednokrotne powiązanie problemów alkoholowych z zażywaniem środków psychoaktywnych, niniejszy program został rozszerzony o dodatkowe elementy dotyczące problemu narkomanii i przemocy w rodzinie. Realizatorem i koordynatorem programu w zakresie przeciwdziałaniu alkoholizmowi jest Pełnomocnik Burmistrza Miasta ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, natomiast w zakresie przeciwdziałania narkomanii jest Pełnomocnik Burmistrza Miasta ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Grajewie.

I. CELE I ZADANIA PROGRAMU

Postanowienia ogólne

Zadania związane z prowadzeniem działań profilaktycznych i rozwiązywaniem problemów alkoholowych należą do zadań własnych gmin zgodnie z art. 4¹ ust.1 ustawy z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2016 r., poz. 487), zwanej dalej ustawą i art. 10ust.1 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U.z 2017r. poz. 783, 1458).

Zadania miasta w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii obejmują:

- 1) zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków,
- 2) udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
- 3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,

- 4) wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych i narkomanii,
- 5) podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,
- 6) wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Celami strategicznym programu są cele ogólne i cele operacyjne.

1. Cele ogólne:

- 1) zmniejszenie rozmiarów istniejących już problemów alkoholowych i narkomanii,
- 2) podnoszenie świadomości mieszkańców miasta Grajewo w zakresie zagrożeń związanych ze spożywaniem alkoholu,
- 3) budowanie wsparcia dla działań na rzecz zdrowia publicznego,
- 4) wszechstronne wspieranie rodzin, w których występuje problem uzależnienia i przemocy w rodzinie.
- 5) przeciwdziałanie zagrożeniom i uzależnieniom występującym wśród młodzieży i dorosłych mieszkańców miasta Grajewo.

2. Cele operacyjne programu:

- 1) zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej terapii dla osób uzależnionych i współuzależnionych członków rodzin,
- 2) zwiększenie dostępności pomocy socjalnej, psychologicznej i socjoterapeutycznej wobec dzieci i młodzieży z rodzin z problemami alkoholowymi w domu,
- 3) wdrożenie nowoczesnych form profilaktyki kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży,
- 4) rozwinięcie profilaktyki rodzinnej – uczenie rodziców umiejętności wspierania abstynencji dzieci (edukacja dorosłych),
- 5) promocja zdrowego stylu życia – poprzez kształtowanie postaw sportowych dzieci i młodzieży.
- 6) kontrola działalności gospodarczej w zakresie obrotu napojami alkoholowymi poprzez konsekwentne egzekwowanie zakazu podawania i sprzedaży alkoholu nieletnim.

Zadania Programu

Zadanie 1

Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i innych środków psychoaktywnych poprzez:

1.. Zapewnienie pomocy terapeutycznej osobom uzależnionym od alkoholu i narkotyków w ramach działalności Klubu „Zdrowie i Trzeźwość”.

2. Prowadzenie Miejskiego Punktu Konsultacyjnego w dziedzinie uzależnień i przemocy w rodzinie dla osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu i narkotyków poprzez:

- 1) zatrudnienie dwóch terapeutów dla osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu,
- 2) zatrudnienie jednego terapeuty dla osób uzależnionych i współuzależnionych od narkotyków,
- 3) zatrudnienie psychologa dla osób współuzależnionych oraz dla ofiar przemocy w rodzinie.

Zatrudnienie terapeutów oraz psychologa ma na celu poprawienie funkcjonowania rodziny, w której występuje problem alkoholizmu, narkomanii, zapobieganie przemocy w rodzinie, odzyskiwanie prawidłowych funkcji społecznych i rodzinnych.

3. Rozpowszechnianie informacji o:

- 1) chorobie alkoholowej i narkomanii oraz o możliwościach ich leczenia,
- 2) punktach udzielających pomocy i wsparcia,
- 3) ruchach samopomocowych,
- 4) grupach AA,
- 5) grupach wsparcia (wstępne motywowanie do terapii),

4. Prowadzenie pomocy indywidualnej z zakresu psychologii i prawa.

5. Wspieranie działalności Klubu „Zdrowie i Trzeźwość” poprzez:

- 1) pomoc w organizowaniu imprez kulturalnych dla członków Klubu,
- 2) organizowanie opieki połączonej z programem edukacyjnym dla dzieci rodziców uczestniczących w grupach samopomocowych i grupach wsparcia,
- 3) uzupełnienie wyposażenia Klubu w pomoce i sprzęt niezbędny dla prowadzenia zajęć terapeutycznych.

6. Dofinansowanie szkoleń dla osób i instytucji realizujących zadania Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

7. Zakup i dystrybucja materiałów informacyjno - edukacyjnych dotyczących narkomanii, nikotynizmu oraz choroby alkoholowej, a także opracowywanie i wydawanie ulotek oraz informatora w tym zakresie.
8. Prowadzenie działań zmierzających do zmotywowania osoby nadużywającej alkoholu do podjęcia przez nią leczenia.
9. Kierowanie na badanie specjalistyczne w celu wydania opinii psychologiczno-psychiatrycznej.
10. Kierowanie wniosków do Sądu Rejonowego o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego.

Zadanie 2

Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychologicznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie poprzez:

- 1) wspieranie działalności świetlicy socjoterapeutycznej przy Grajewskim Klubie „Zdrowie i Trzeźwość” poprzez:
 - a) stworzenie dzieciom doświadczeń społecznych umożliwiających przebudowę sądów poznawczych, wzorców zachowań i nauczenie umiejętności właściwego odreagowania emocjonalnego,
 - b) realizowanie przez psychologa programu profilaktyczno-edukacyjnego pt. „Zanim spróbujesz”,
 - c) prowadzenie działań resocjalizacyjno-opiekuńczych,
- 2) organizowanie pracy psychologa w klubie „Zdrowie i Trzeźwość”,
- 3) udostępnianie rzetelnych informacji o możliwościach korzystania z profesjonalnej pomocy psychologicznej i prawnej dla rodzin dotkniętych problemem alkoholowym i dla ofiar przemocy w rodzinie w ramach działalności punktu konsultacyjnego przy Klubie „Zdrowie i Trzeźwość”,
- 4) prowadzenie grup wsparcia dla osób współzależnych,
- 5) finansowanie zajęć i programów socjoterapeutycznych lub opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci z rodzin z problemem choroby alkoholowej, narkomanii lub przemocy w rodzinie,
- 6) dofinansowanie kolonii, półkolonii, obozów i innych form wypoczynku z programem socjoterapeutycznym dla dzieci z rodzin z problemem choroby alkoholowej, narkomanii lub przemocy w rodzinie,

- 7) finansowanie i dofinansowanie udziału w szkoleniach, superwizjach, kursach specjalistycznych, naradach, konferencjach, warsztatach, seminariach przedstawicieli różnych grup społecznych i zawodowych w zakresie: rozwiązywania lokalnych problemów alkoholowych, narkomanii i używania tzw. dopalaczy, oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- 8) skoordynowanie działań mających na celu rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie poprzez współpracę z Komendą Powiatową Policji, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, przedstawicielami służby zdrowia, szkołami, kościołami i organizacjami pozarządowymi,
- 9) podejmowanie innych przedsięwzięć likwidujących bądź powstrzymujących zaburzenia funkcjonalności rodzin spowodowane szkodliwością spożywania alkoholu przez ich członków.

Zadanie 3

Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej, w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo wychowawczych i socjoterapeutycznych poprzez:

Profilaktyka w szkole.

1. Wspieranie działań edukacyjno-profilaktycznych realizowanych w szkołach:
 - 1) wdrażanie i realizowanie nowych oddziaływań profilaktycznych np.: profilaktyczne programy autorskie, debaty szkolne, spektakle teatralne,
 - 2) realizowanie programów rozwijających umiejętności wychowawcze rodziców i opiekunów,
 - 3) kontynuacja programów już realizowanych.
2. Podejmowanie działań na rzecz rozwoju aktywności sportowej wśród dzieci i młodzieży.
3. Promowanie alternatywnych form spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież poprzez organizowanie wycieczek rekreacyjnych i krajoznawczych.
4. Wspieranie miejskich kampanii edukacyjnych promujących trzeźwość i zdrowie, np.: konkursy, happeningi itp.
5. Rozpowszechnianie literatury, informatorów i broszur z zakresu problematyki uzależnień.

Profilaktyka pozaszkolna.

Wspomaganie organizacji zajęć dla dzieci i młodzieży poprzez:

- 1) dożywianie dzieci uczestniczących w zajęciach w świetlicy socjoterapeutycznej,
- 2) organizowanie imprez i wspieranie inicjatyw propagujących zdrowy styl życia wolny od uzależnień, w tym imprez sportowych, kulturalnych i artystycznych,
- 3) wspieranie dodatkowych form spędzania czasu wolnego dla młodzieży i dzieci ze środowisk zagrożonych alkoholizmem i patologią społeczną, ze szczególnym uwzględnieniem zajęć sportowo - rekreacyjnych,
- 4) zakup /opracowanie/ oraz dystrybucja materiałów informacyjno - edukacyjnych z zakresu problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i używania tzw. dopalaczy oraz przemocy w rodzinie,
- 5) organizowanie i współfinansowanie wakacyjnych zajęć sportowych oraz wycieczek,
- 6) wspieranie działań o charakterze edukacyjnym w zakresie rozpoznawania, zapobiegania i udzielania pomocy dzieciom, które wykazują zachowania ryzykowne (sięgają po środki uzależniające, stosują agresję i przemoc).

Edukacja publiczna.

1. Propagowanie pozytywnych wzorców zachowań poprzez wspieranie imprez, akcji bezalkoholowych, festynów trzeźwościowych, itp.
2. Organizowanie imprez i wspieranie inicjatyw propagujących życie wolne od uzależnień.
 - 1) współorganizowanie ulicznego Biegu Wilka,
 - 2) współorganizowanie innego typu imprez rekreacyjno-sportowych, propagujących zdrowy styl życia.
3. Współpraca z mediami (telewizją, prasą) w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii.
4. Wspieranie działań na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości wśród osób kierujących pojazdami mechanicznymi.
5. Edukacja właścicieli i sprzedawców placówek prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych.

Zadanie 4

Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych i przeciwdziałaniu narkomanii.

1. Budowanie lokalnej koalicji osób, służb, instytucji i organizacji w sprawie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
2. Udzielanie dofinansowania na realizację zadań instytucjom, organizacjom i osobom fizycznym, które zgodnie ze swoim statutem realizują zadania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii.
3. Wspieranie działań w środowisku pracy osób dorosłych, w tym kampanii informacyjnoedukacyjnych, dotyczących problemu uzależnień wśród pracowników.
4. Współpraca ze środowiskami kościelnymi w sferze ich działalności na rzecz profilaktyki i promowania postaw trzeźwościowych.

Zadanie 5

Podjęcie interwencji w związku z naruszeniem przepisów prawa w zakresie reklamy i promocji napojów alkoholowych, z wyjątkiem piwa, którego reklama i promocja jest dozwolona, pod warunkiem przestrzegania wymagań zawartych w art.13¹ ustawy poprzez:

1. Wizytacje i kontrole w punktach sprzedaży i podawania napojów alkoholowych pod kątem przestrzegania zapisów zawartych w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
2. Podjęcie interwencji w przypadku nieprzestrzegania zasad i warunków korzystania z wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, tj. zakazu promocji i reklamy napojów alkoholowych, sprzedaży alkoholu nieletnim, nietrzeźwym, na kredyt lub pod zastaw.
3. Podjęcie działań zmierzających do wszczęcia postępowania w związku z naruszeniem art.13¹ i art. 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowania przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

Zadanie 6

Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej

Dofinansowanie Centrum Integracji Społecznej w Grajewie poprzez wspieranie zatrudnienia socjalnego osób uzależnionych od alkoholu oraz substancji psychoaktywnych.

II. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Finansowanie Programu odbywać się będzie w ramach środków własnych Miasta pozyskanych w 2018r. z tytułu opłat za wydanie zezwoleń na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych, zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Planowana kwota na 2018r. wynosi 430.000,00 zł. Planowany budżet Programu może ulec zmianom w przypadku niewykorzystania całkowitej kwoty pozyskanej w 2017r. z tytułu opłat za wydanie zezwoleń na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych oraz zwrotów przekazanych przez sąd niewykorzystanych zaliczek na poczet wykonania opinii specjalistycznych osób uzależnionych od alkoholu.

III. ZASADY WYNAGRADZANIA CZŁONKÓW MIEJSKIEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

1. Członkowie Miejskiej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych otrzymują wynagrodzenie ryczałtowe w wysokości 80,00 zł. (brutto) za wykonanie co najmniej jednego z następujących zadań:

- 1) za przeprowadzenie kontroli w minimum 4 placówkach handlowych i gastronomicznych w zakresie przestrzegania ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- 2) za udział w co najmniej jednym posiedzeniu zespołu motywującego w sprawach przymusowego leczenia osób uzależnionych od alkoholu,
- 3) za udział w posiedzeniu zespołu opiniującego wnioski o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych w placówkach detalicznych i gastronomicznych.

2. Podstawą wypłaty wynagrodzenia będzie udokumentowane wykonanie czynności (protokół, notatka służbowa) określonych w ust.1 pkt 1-3.

DIAGNOZA PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ I INNYCH ZAGROŻEŃ SPOŁECZŃ SPOŁECZNYCH

Program zawiera **diagnozę problemów uzależnień, przemocy w rodzinie oraz innych zagrożeń społecznych**. Uwzględnia wyniki z raportu badań ankietowych na terenie miasta. Obejmuje podstawowe problemy społeczne związane z: nadużywaniem alkoholu, nikotyny, dopalaczy i narkotyków, uzależnieniem od hazardu, przemocy w rodzinie oraz w środowisku szkolnym, cyberprzemocą a także postawami społecznymi. Dane dotyczące lokalnych zagrożeń społecznych zostały uzyskane w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych w mieście Grajewo wśród dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży szkolnej. Dane pochodzące z badań ankietowych uzupełniono o dane na temat przestępczości, oddziaływań profilaktycznych a także funkcjonowania Zespołu interdyscyplinarnego ds przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Raport został opracowany przez Centrum Rozwiązywania Problemów Społecznych w Warszawie na zlecenie Urzędu Miasta Grajewo.

ODDZIAŁYWANIA PROFILAKTYCZNE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY

Zawartość merytoryczna wybranych programów profilaktycznych realizowanych w latach 2013 – 2016:

- Program „Debata”
- Program „Bezpieczna szkoła”
- Program przeciw narkotykom - ku afiliacji życia
- Zajęcia informacyjno-edukacyjne z zakresu profilaktyki uzależnień i przemocy wśród uczniów
- Program warsztatowo-profilaktyczny dla uczniów i nauczycieli

W latach 2013 - 2016 wzrosła ilość osób objętych oddziaływaniami profilaktycznymi. Istotą oddziaływań profilaktycznych jest kształtowanie postaw, wzmacnianie umiejętności społecznych oraz zmiana zachowań. Zarówno w przypadku dzieci, jak i dorosłych te cele można osiągnąć dzięki odpowiednio zaprojektowanym warsztatom oraz szkoleniom zakładającym czynny udział. Warty zauważenia jest fakt, że oddziaływania profilaktyczne powinny być prowadzone w sposób systemowy, tzn. obejmować dzieci i młodzież, a także nauczycieli i rodziców. Jest to szczególnie

istotne, ponieważ dom rodzinny oraz środowisko szkolne to dwa systemy najsilniej wpływające na rozwój psychospołeczny dzieci i młodzieży. Lokalne zagrożenia społeczne w grupie dorosłych mieszkańców

GRUPA BADANA

Badania miały charakter ulicznej ankiety w formie papier-ołówek i obejmowały mieszkańców Grajewa, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. Respondenci byli informowali o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

W badaniu wzięło udział 50 osób, w tym 23 mężczyzn oraz 27 kobiet. Średnia wieku respondentów wyniosła 37,6 lat.

SPOŻYWANIE ALKOHOLU ORAZ ZWIĄZANE Z NIM INNE PROBLEMY SPOŁECZNE

„Przyjęło się sądzić, że Polacy piją alkohol często, w dużych ilościach. Należałoby więc wnioskować, że istnieje społeczne przyzwolenie, norma, która nie potępia częstego spożywania alkoholu, lecz przeciwnie – czyni je społecznie akceptowalnym wzorem postępowania. Jednak nie potwierdza tego rozkład deklaracji, jaki uzyskaliśmy w trakcie badania. Ponad połowa Polaków (53%) twierdzi, że pije alkohol, ale tylko od czasu do czasu i mając ku temu dobrą okazję. Można to nazwać umiarkowanym stylem picia. Niewielkie grupy badanych deklarują częste (4%) i dosyć częste (7%) wykorzystywanie różnych okazji do napicia się alkoholu. Co szósty respondent (16%) przyznaje, że unika okazji do tego, żeby pić alkohol, a prawie co piąty (19%) deklaruje abstynencję. Warto zauważyć, że pewien normatywny styl picia nie zmienił się od dziesięciu lat, gdyż w badaniu z 1997 roku respondenci odpowiadali bardzo podobnie.”

W przeprowadzonej ankiecie zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców na temat alkoholu.

Pierwszą z poruszanych kwestii był wiek inicjacji alkoholowej. Okazuje się, że **największa ilość mieszkańców (49%) miała styczność z alkoholem po raz pierwszy pomiędzy 16. a 18. rokiem życia.** O zwyczajach związanych ze spożywaniem alkoholu dobrze świadczy fakt, że 40% osób zaczęło pić dopiero po uzyskaniu pełnoletności.

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

Badanie rozpoczęliśmy od pytania niezagrażającego (niebudzącego oporu oraz motywacji do kłamstwa), dotyczącego osób zażywających narkotyki i dopalacze w najbliższym środowisku. Poniższy wykres prezentuje otrzymane wyniki. Łącznie **36% respondentów zna przynajmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne: narkotyki lub dopalacze.**

Wśród najczęściej stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazły się marihuana i haszysz **aż 18% respondentów zna osoby, które przyjmują te substancje. Drugie co do popularności okazały się dopalacze.** Są one szczególnie niebezpieczne ze względu na brak wiedzy na temat konsekwencji ich przyjmowania oraz bardzo łatwą dostępność w sklepach internetowych.

W polskim społeczeństwie oprócz narkotyków i dopalaczy poważnym problemem są również leki dostępne w aptekach. Niektóre z nich np. pseudoefedryna wywierają wpływ na układ nerwowy i mogą być stosowane niezgodnie z przeznaczeniem w celu wywołania efektów odurzających. Wiele osób może być także uzależnionych od powszechnie dostępnych leków przeciwbólowych.

Okazuje się, że w środowisku Grajewa ten problem także występuje. **Aż 16% respondentów ma w swoim otoczeniu osoby uzależnione od leków, a kolejne 10% nie jest pewnych, ale ma podejrzenia że osoby w ich otoczeniu mogą być uzależnione.**

ZJAWISKO PRZEMOCY W RODZINIE

Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności, o czym świadczą wyniki CBOS cytowane wyżej. Jest to zjawisko niezwykle trudne do zbadania, ponieważ osoby doświadczające przemocy w różny sposób zniekształcają swoje doświadczenia, np. racjonalizując lub usprawiedliwiając sprawcę. Z tego względu zbadaliśmy rozpowszechnienie przemocy fizycznej oraz psychicznej w środowisku lokalnym bez kierowania bezpośredniego pytania o bycie ofiarą lub sprawcą przemocy w rodzinie.

Wyniki badań są niepokojące, ponieważ 18% respondentów ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie, a 28% podejrzewa że tak się dzieje.

Niemal wszystkie osoby badane zdecydowanie lub raczej zgadzają się ze stwierdzeniem, że przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol. Jest to częściowo prawdziwe stwierdzenie i biorąc pod uwagę dane dotyczące interwencji w sprawach przemocy w rodzinie można zauważyć, że duża część sprawców znajduje się pod wpływem alkoholu. Warto pamiętać, że spożywanie alkoholu nasila tendencję do stosowania przemocy, ale nie jest jej bezpośrednią przyczyną. Oznacza to, że wyleczenie uzależnienia od alkoholu nie pozwala na zakończenie problemu przemocy w rodzinie.

W społeczeństwie obecne jest przekonanie, że przemoc nie zdarza się w tzw. "dobrych domach". Jednak mieszkańcy Grajewa raczej nie są skłonni myśleć schematycznie o przemocy w rodzinie i większość z nich uświadamia sobie, że przemoc może wystąpić w każdej rodzinie. Podobnie ogromna większość osób zgadza się ze stwierdzeniem, że ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno

kobieta, jak i mężczyzna. Statystyki dostarczone przez lokalne instytucje pokazują, że mężczyźni także padają ofiarą przemocy, jednak są to przypadki dużo rzadsze.

Spółeczność Grajewa jest dość dobrze uświadomiona w kwestiach przemocy w rodzinie. Jedynie od 2 do 10% osób zdecydowanie zgodziło się z takimi fałszywymi twierdzeniami jak: „Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa nikt nie powinien się wtrącać.”, „Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary.”, „Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych.”

CYBERPRZEMOC I UZALEŻNIENIE OD INTERNETU

Kolejnym zagadnieniem badanym w ramach ankiety jest cyberprzemoc. "Zjawisko cyberprzemocy najkrócej definiuje się jako przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych. (...)Podstawowe formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem Sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem Sieci oraz podszywanie się w Sieci pod kogoś wbrew jego woli. Do działań określanych mianem cyberprzemocy wykorzystywane są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, serwisy społecznościowe, grupy dyskusyjne, serwisy SMS i MMS."

Badania wykazały, że cyberprzemoc jest poważnym problemem w lokalnej społeczności. **Ponad jedna czwarta respondentów (28%) ma w swoim otoczeniu osoby które padły ofiarą przestępstwa internetowego (np. włamania na konto, oszustwa, wyłudzenia, zniesławienia). Aż 20% nie jest pewnych, ale ma podejrzenia że tak właśnie się stało.** Wyniki wskazują na ogromną potrzebę edukacji prawnej i psychologicznej lokalnej społeczności, która pozwoli im uniknąć bycia ofiarą cyberprzestępczości, a także lepiej radzić sobie z trudnymi sytuacjami związanymi z pogwałceniem praw w Internecie.

Kolejne niepokojące dane związane są z subiektywnym oszacowaniem uzależnienia od komputerów lub Internetu w środowisku lokalnym. Połowa badanych mieszkańców uważa, że tego typu uzależnienie jest bardzo powszechne w środowisku lokalnym, a kolejne 36% ocenia je jako dość powszechne.

PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY

GRUPA BADANA

W badaniach wzięło udział 157 uczniów szkół podstawowych i gimnazjów z poniższych zespołów szkół:

- Zespół Szkół Miejskich nr 1
- Zespół Szkół Miejskich nr 2
- Zespół Szkół Miejskich nr 3

METODOLOGIA

Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Jest to program pozytywnie zaopiniowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, który pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, czy wszystkie pytania zostaną wypełnione.

CEL BADANIA

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza postaw i przekonań wobec substancji psychoaktywnych:

- alkoholu
- narkotyków
- dopalaczy.

WYNIKI BADAŃ

ALKOHOL

Według badań „Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną” opartych na Europejskim Programie Badań Ankietowych w Szkołach ESPAD z 2015 r. napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży szkolnej, podobnie jak ma to miejsce w dorosłej części społeczeństwa. Badania ogólnopolskie wykazały, że próby picia ma za sobą 83,8% gimnazjalistów z klas trzecich i 95,8% uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych. Na tle badań ogólnopolskich uczniowie szkół w Grajewie wypadają korzystniej – inicjację alkoholową ma za sobą jedynie 33-54% uczniów gimnazjów.

Najczęściej deklarowaną okolicznością inicjacji alkoholowej młodzieży, oprócz przyzwolenia rodziny są spotkania ze znajomymi. Jest to wynik potwierdzający prawidłowości związane z psychospołecznym rozwojem człowieka w wieku dorastania. Dla dzieci i młodzieży w najważniejszą społeczną grupą odniesienia są rówieśnicy. To utrzymanie pozycji w grupie znajomych jest jedną z najsilniejszych motywacji, aby sięgnąć po alkohol. Prawidłowość tę można wykorzystać w dobrym celu. Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas warsztatów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.

Oprócz wieku i okoliczności inicjacji ważne było dla nas także to, jak często młodzi ludzie sięgają po alkohol. Na szczęście w przypadku większości uczniów kontakt z alkoholem był jednorazowy lub próbowali go kilka razy w życiu. Warto jednak podkreślić, że badani przez nas uczniowie nie ukończyli 18 roku życia, a podawanie im alkoholu jest przestępstwem. Niepokoi fakt, że znaleźli się uczniowie, którzy deklarują spożywanie alkoholu kilka razy w miesiącu nawet codziennie.

Kolejnym ważnym pytaniem, na które odpowiadali uczniowie było to dotyczące subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18 roku życia. **Od 23 do 49% uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych nie wie, czy da się kupić alkohol gdy nie ma się ukończonych 18 lat. Może to sugerować, że uczniowie nigdy nie podejmowali próby nabycia alkoholu.**

Zapytano także uczniów o to, czy ich rodzice wiedzą, że piją alkohol oraz ich postawę wobec tego. **Wyniki badania są niepokojące, w jednej ze szkół aż 17% rodziców akceptuje, że ich dziecko spożywa alkohol.** Wskazuje to na potrzebę edukowania rodziców w kwestiach wpływu alkoholu na zdrowie oraz sposobów radzenia sobie z niepożądanymi zachowaniami ich dzieci.

NARKOTYKI I DOPALACZE

Wyniki badań wskazują, że uczniowie mogli mieć kontakt z substancjami psychoaktywnymi – narkotykami i dopalaczami, jednak dotyczy to jedynie 3% uczniów szkoły podstawowej i 4% uczniów gimnazjum.

Substancje, które przyjmowały osoby deklarujące kontakt z narkotykami to marihuana i haszysz. Podobne tendencje wykazano w ogólnopolskich badaniach ESPAD 2015 r., w których wykazano że z marihuaną i haszyszem miało styczność 25% młodszych uczniów szkół gimnazjalnych i 43% uczniów III klas. Wszyscy uczniowie, którzy zadeklarowali kontakt z marihuaną/haszyszem równocześnie przyznają, że próbowali tych substancji tylko raz. Większość uczniów deklaruje, że jest przeciwnych narkotykom oraz dopalaczom, a także że nie chcą ich próbować w przyszłości. Część badanych deklaruje ciekawość działania substancji psychoaktywnych, ale równocześnie obawę o swoje zdrowie po ich zażyciu.

WNIOSKI

PODSUMOWUJĄC ZEBRANE PODCZAS BADAŃ DANE, MOŻN A WYCIĄGNĄĆ NASTĘPUJĄCE WNIOSKI:

- W latach 2013 - 2016 wzrosła ilość osób objętych oddziaływaniami profilaktycznymi. Istotą oddziaływań profilaktycznych jest kształtowanie postaw, wzmacnianie umiejętności społecznych oraz zmiana zachowań. Zarówno w przypadku dzieci, jak i dorosłych te cele

można osiągnąć dzięki odpowiednio zaprojektowanym warsztatom oraz szkoleniom zakładającym czynny udział. Warty zauważenia jest fakt, że oddziaływania profilaktyczne powinny być prowadzone w sposób systemowy, tzn. obejmować dzieci i młodzież, a także nauczycieli i rodziców. Jest to szczególnie istotne, ponieważ dom rodzinny oraz środowisko szkolne to dwa systemy najsilniej wpływające na rozwój psychospołeczny dzieci i młodzieży.

- Aż 26% respondentów to osoby deklarujące abstynencję. Największa liczba badanych przyznała że pije alkohol kilka razy w roku (52%) lub kilka razy w miesiącu (12%). Jedyne 2% badanych przyznaje się do niemal codziennego sięgania po napoje alkoholowe. Można podsumować ten wynik stwierdzeniem, że większość mieszkańców pije alkohol okazjonalnie.
- W ciągu ostatnich lat można zaobserwować tendencję do zmniejszania się ilości osób palących papierosy. 72% respondentów nie pali w ogóle, a 7% pali jedynie okazjnie. Wśród mieszkańców Grajewa 21% osób pali regularnie papierosy lub e-papierosy.
- Łącznie 36% respondentów zna przynajmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne: narkotyki lub dopalacze.
- Wśród najczęściej stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazły się marihuana i haszysz aż 18% respondentów zna osoby, które przyjmują te substancje. Drugie co do popularności okazały się dopalacze. Są one szczególnie niebezpieczne ze względu na brak wiedzy na temat konsekwencji ich przyjmowania oraz bardzo łatwą dostępność w sklepach internetowych.
- W polskim społeczeństwie oprócz narkotyków i dopalaczy poważnym problemem są również leki dostępne w aptekach. Niektóre z nich np. pseudoefedryna wywierają wpływ na układ nerwowy i mogą być stosowane niezgodnie z przeznaczeniem w celu wywołania efektów odurzających. Wiele osób może być także uzależnionych od powszechnie dostępnych leków przeciwbólowych. Okazuje się, że w środowisku Grajewa ten problem także występuje. Aż 16% respondentów ma w swoim otoczeniu osoby uzależnione od leków, a kolejne 10% nie jest pewnych, ale ma podejrzenia że osoby w ich otoczeniu mogą być uzależnione.
- Wyniki badań dotyczące przemocy są niepokojące, ponieważ 18% respondentów ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie, a 28% podejrzewa że tak się dzieje.
- Wśród badanych mieszkańców tylko 22% deklaruje, że wie do jakich instytucji może zgłosić się osoba doświadczająca przemocy w rodzinie. Są to informacje alarmujące. Społeczność Grajewa powinna zostać objęta kampanią informacyjną dotyczącą przemocy w rodzinie oraz lokalnych instytucji, które mogą udzielać pomocy. Jedną z prostszych i najbardziej ekonomicznych metod dotarcia do dużej liczby osób byłyby plakaty oraz ulotki

psychoedukacyjne zawierające informacje o lokalnych instytucjach, które niosą pomoc osobom doznającym przemocy.

- Badania wykazały, że cyberprzemoc jest poważnym problemem w lokalnej społeczności. Ponad jedna czwarta respondentów (28%) ma w swoim otoczeniu osoby które padły ofiarą przestępstwa internetowego (np. włamania na konto, oszustwa, wyłudzenia, zniesławienia). Aż 20% nie jest pewnych, ale ma podejrzenia że tak właśnie się stało. Wyniki wskazują na ogromną potrzebę edukacji prawnej i psychologicznej lokalnej społeczności, która pozwoli im uniknąć bycia ofiarą cyberprzestępczości, a także lepiej radzić sobie z trudnymi sytuacjami związanymi z pogwałceniem praw w Internecie.
- Według badań „Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną” opartych na Europejskim Programie Badań Ankiety w Szkołach ESPAD z 2015 r. napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży szkolnej, podobnie jak ma to miejsce w dorosłej części społeczeństwa. Badania ogólnopolskie wykazały, że próby picia ma za sobą 83,8% gimnazjalistów z klas trzecich i 95,8% uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych. Na tle badań ogólnopolskich uczniowie szkół w Grajewie wypadają korzystniej – inicjację alkoholową ma za sobą jedynie 33-54% uczniów gimnazjów.
- Najczęściej deklarowaną okolicznością inicjacji alkoholowej młodzieży, oprócz przyzwolenia rodziny są spotkania ze znajomymi. Jest to wynik potwierdzający prawidłowości związane z psychospołecznym rozwojem człowieka w wieku dorastania. Dla dzieci i młodzieży w najważniejszą społeczną grupą odniesienia są rówieśnicy. To utrzymanie pozycji w grupie znajomych jest jedną z najsilniejszych motywacji, aby sięgnąć po alkohol. Prawidłowość tę można wykorzystać w dobrym celu. Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas warsztatów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.
- Na szczęście w przypadku większości uczniów kontakt z alkoholem był jednorazowy lub próbowali go kilka razy w życiu. Warto jednak podkreślić, że badani przez nas uczniowie nie ukończyli 18. roku życia, a podawanie im alkoholu jest przestępstwem. Niepokoi fakt, że znaleźli się uczniowie, którzy deklarują spożywanie alkoholu kilka razy w miesiącu nawet codziennie.

- Wyniki badań wskazują, że uczniowie mogli mieć kontakt z substancjami psychoaktywnymi – narkotykami i dopalaczami, jednak dotyczy to jedynie 3% uczniów szkoły podstawowej i 4% uczniów gimnazjum.
- Substancje, które przyjmowały osoby deklarujące kontakt z narkotykami to marihuana i haszysz. Podobne tendencje wykazano w ogólnopolskich badaniach ESPAD 2015 r., w których wykazano że z marihuaną i haszyszem miało styczność 25% młodszych uczniów szkół gimnazjalnych i 43% uczniów III klas. Wszyscy uczniowie, którzy zadeklarowali kontakt z marihuaną/haszyszem równocześnie przyznają, że próbowali tych substancji tylko raz.